

Djelo akademika Raukara odlikuje se vrlo kvalitetnim ilustracijama, u boji i u crno-bijeloj tehnici, brojnim kartama, iscrpnim popisom izvora i literature te kazalom imena i pojmova. Dio zasluga, ponajprije za izvrstan, gotovo bespogrešan tisak i ukusnu opremu knjige, nesumnjivo pripada kolektivu 'Školske knjige', kojemu izražavam svoje divljenje, a knjigu toplo preporučam poklonicima besmrtno Clio i svim ljubiteljima dobre i zanimljive povijesne knjige.

Franjo ŠANJEK, Zagreb

Vladimir Grdinić, *Ilustrirana povijest hrvatskoga ljekarništva. Ljekarništvo na tlu Hrvatske: dokazi*, izd. Hrvatsko farmaceutsko društvo i Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 1997., str. 1–521.

Knjiga pod gornjim naslovom neiscrpan je rudnik saznanja o svakodnevnom životu Hrvata tijekom trinaest stoljeća njihova opstanka na prostorima nekadašnje rimske Dalmacije, Ilirika i Panonije. Autor s puno znanstvene akribije prati recepciju antičkog ljekarničkog i medicinskog naslijeđa koje je utiralo put srednjovjekovnoj i modernoj medicinskoj znanosti u Hrvata.

Knjiga je podijeljena u trideset poglavlja s izvrsnim ilustracijama, u crnobijeloj tehnici i u koloru, s tumačem manje poznatih stručnih naziva (str. 479–493), popisom kratica (495) te neophodnim kazalom imena osoba, glavnih pojmova, bolesti i lijekova (497–512).

Stručnom čitatelju kao i svakom ljubitelju dobre knjige bit će zanimljivo pratiti razvojne etape farmaceutske znanosti u Hrvata, počevši od ljekovitog bilja koje unutar samostanskih zidina gaje benediktinci i cisterciti, preko prvih ljekarni koje organiziraju predstavnici prosjačkih i pustinjačkih redova, prije svega franjevci i pavlini, pa do ustroja hospicija s pripadnim farmaceutskim institucijama u samoupravnim komunama i slobodnim kraljevskim gradovima u XIV. i XV. stoljeću. Autor ističe da katedralne i samostanske knjižnice na hrvatskom etničkom i kulturnom prostoru posjeduju najpoznatija antikna i srednjovjekovna djela iz područja farmakologije i medicine, od Galiena do Avicene, preko Izidora Seviljskog i Alberta Velikog do najpoznatijih autora renesanse i humanizma.

Ilustrirana povijest hrvatskog ljekarništva otima zaboravu Hrvate koji su svoje osobno i nacionalno ime proslavili svojim djelima, počevši od Hermana Dalmatina (*De indagazione cordis*), Augustina Kažotića (na čiju je sugestiju Arnold iz Bamberga 1317. sastavio *De regimine sanitatis*), Grgura Budisaljčića (*Silva naturae*, po uzoru na Alberta Velikog), Frederika Grizogona, Pavla Skalića Zagrepčanina i drugih.

Grdinićeva knjiga ukazuje na najvažnije datume u razvoju farmakologije i medicine u Hrvata. Tako saznajemo da je ugledni bosanski ban Kulin 1189. godine sklopio s Dubrovčanima ugovor o prodaji lijekova, nadalje da se prva ljekarna u nas spominje 1271. godine u Trogiru, da od 1317. do danas u dubrovačkom franjevačkom samostanu kontinuirano djeluje ljekarna, itd.

Prvi poznati hrvatski učenjak, koji je sa svojih dvadesetak samostalnih djela, prijevoda i kompilacija znatno pridonio intelektualnom preporodu Zapada i razvoju znanosti u osvit velike sveučilišne epopee, bio je Istranin Herman Dalmatin (oko 1110. – posl. 1154.).

Prof. Grdinić osobitu pažnju posvećuje trogirskom dominikancu i zagrebačkom biskupubl. Augustinu Kažotiću, koji je dao novi polet hrvatskom zdravstvu i ljekarništvu početkom XIV. stoljeća. S prirodnim znanostima i farmaceutskim umijećem učeni dominikanac upoznao se za studija na Pariškom sveučilištu (1287.–1293.). Kasnije, kao zagrebački biskup, Augustin Kažotić suosjeća s bijedom i neznanjem povjerenih mu vjernika. Uvjeren je da se praznovjerju i magijskim činima može suprotstaviti znanjem i poboljšanjem higijene i zdravstvenih uvjeta u najširim slojevima naroda. U tom smislu treba razumjeti Kažotićevu skrb za prosvjetu, gradnju bunara u Zagrebu i Cerniku, sadnju ljekovitog bilja i drveća u Cerniku i Vugrovcu, gradnjom hospicija za siromašne u Zagrebu itd.

Ilustrirana povijest hrvatskoga ljekarništva prof. Vladimira Grdinića izvrstan je podsjetnik na ljekarnička i medicinska dostignuća Hrvata tijekom minulih stoljeća i poticatelj je na daljnja istraživanja naše bogate znanstvene prošlosti, pa će najtoplije preporuča ne samo znalcima nego i svim ljubiteljima hrvatske kulturne i znanstvene baštine.

Franjo ŠANJEK

Sveti Antun Padovanski i Hrvati. Radovi simpozija u prigodi 800. obljetnice rođenja sv. Antuna Padovanskoga (1195.–1995.) održanoga u Zagrebu 1. i 2. rujna 1995. godine; »Kačić«. Zbornik Franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja, sv. XXVII.–XXVIII., Split 1995.–1996., 592 str.

U organizaciji *Komisije za studijsku i izdavačku djelatnost* Vijeća franjevačkih zajednica (VFZ) održan je početkom rujna 1995. godine u samostanu franjevac konventualaca na Svetom Duhu u Zagrebu znanstveni skup pod radnim naslovom »Štovanje sv. Antuna Padovanskoga među Hrvatima«. Održana predavanja su priređena za tisak i cjelovito objavljena u opsežnom dvobroju zbornika »Kačić«. Zbornik započinje kratkim uvodnim slovom fra Hrvatina Gabrijela Jurišića, predsjednika *Komisije za studijsku i izdavačku djelatnost* i glavnog urednika zbornika »Kačić« (7–8). Slijede brojni pozdravni govori i čestitke u prigodi održavanja simpozija (11–24). U drugoj cjelini Zbornika doneseni su neki važni dokumenti Crkve i Franjevačkoga reda: dva pisma pape Ivana Pavla II. (u prigodi jubileja sv. Antuna i 50. obljetnice njegova proglašenja naučiteljem Crkve, 27–33); apostolsko pismo pape Pija XII. *Exulta, Lusitania felix*, kojim se sv. Antun Padovanski proglašava naučiteljem cijele Crkve (latinski izvornik i hrvatski prijevod, 34–41); sv. Antun novi čovjek, pismo generala franjevačkih obitelji prigodom istoga jubileja (43–58) i *Poruka* fra Jure Šarčevića, predsjednika VFZ-a, u povodu početka »Antunovske godine« (60–61).

Središnji dio Zbornika čine prilozi predavača na znanstvenom skupu. U prvih nekoliko radova predstavljen je sv. Antun kao teolog, franjevac, naučitelj te je s teološkog i sociološkog aspekta ukazano na »antunovski fenomen«. Cjelinu stručnih radova otvara prilog fra Nikole Vukoje »Sv. Antun Padovanski učitelj duhovnosti, teolog i crkveni naučitelj« (65–100) u kojemu autor, oslanjajući se na različite studije o teološkoj misli sv. Antuna, kao i na teološke tekstove iz njegovih propovijedi, daje opći prikaz Antunove teološke, duhovne i pastoralne misli. Fra Atanazije J. Matanić razmatra, služeći se spisima sv. Antuna i sv. Franje, odnos dvojice svetaca te ulogu prvoga u životu početnoga naraštaja franje-